

ÚVOD

Na základě novelizované legislativy Evropské unie proběhlo na podzim 2020 Integrované šetření v zemědělství, které navázalo na systém strukturálních šetření konaných v České republice od roku 2000. Jeho cílem bylo zjištění detailních a komplexních informací o velikosti, struktuře a vývoji zemědělských subjektů, jejich vybavenosti, výrobní orientaci a mimozemědělských činnostech. Toto šetření je také podkladem pro aktualizaci registru farem, který slouží jako základna pro každoroční zjišťování v zemědělství.

Strukturální šetření se provádí ve všech členských státech Evropské unie (EU) na základě požadavků legislativy EU/ES. Základním právním předpisem je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1091 ze dne 18. července 2018 o integrované statistice zemědělských podniků a o zrušení nařízení (EU) č. 1166/2008 a (EU) č. 1337/2011. Prováděcím předpisem k výše uvedenému nařízení platným pro rok 2020 je nařízení Komise (ES) č. 2018/1874 ze dne 29. listopadu 2018.

Integrovaná šetření v zemědělství se týkají zemědělských subjektů¹, které splňují alespoň jednu z prahových hodnot daných nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1091 tak, aby bylo zajištěno 98% pokrytí celkové obhospodařované zemědělské půdy (s výjimkou zelinářských zahrad) a 98% pokrytí dobytčích jednotek².

V Integrovaném šetření 2020 byly pro Českou republiku použity následující prahové hodnoty:

- 5 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo pronajaté, nebo
- 2 ha orné půdy, nebo
- 0,5 ha brambor, nebo
- 0,5 ha zeleniny a jahod, nebo
- součtová plocha aromatických, léčivých a kořeninových rostlin, květin a okrasných rostlin, osiva a sadby, školek od výměry 2 000 m², nebo
- součtová plocha ovocných sadů a ostatních trvalých kultur od výměry 3 000 m², nebo
- 1 000 m² vinic, nebo
- 100 m² zakrytých ploch, nebo
- 100 m² pěstovaných hub, nebo
- 1,7 dobytčí jednotky.

Předkládaná analytická publikace sestává ze dvou tematicky odlišných částí.

První část je zaměřena na typologii farem a je zpracována kolektivem pracovníků Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. Klasifikace zemědělských subjektů podle typu jejich výrobního zaměření, ekonomické velikosti a podle významu jiných výtěžných činností je jedním z nejvýznamnějších výstupů Integrovaného šetření v zemědělství 2020. Typologii farem [podle prováděcího nařízení Komise (EU) č. 2015/220 ze dne 3. února 2015, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1217/2009 o založení zemědělské účetní datové sítě pro sběr údajů o příjmech a o hospodářské činnosti zemědělských podniků v Evropské unii] zajišťuje v České republice Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), provozovatel mezinárodní zemědělské účetní datové sítě (FADN, Farm Accountancy Data Network), na základě mikroekonomických charakteristik zemědělských podniků odvozených z údajů zjišťovaných ve strukturálních šetřeních.

Pro analýzu typologie farem byla použita data ve stejné podobě, jako byla odeslána do Eurostatu. Ta se v několika aspektech odlišují od údajů publikovaných ČSÚ:

¹ Zemědělským subjektem se rozumí technicky i ekonomicky samostatná jednotka, která podléhá jednotnému řízení a v souladu s nařízením (ES) č. 1893/2006 provádí hospodářské činnosti v zemědělství, které patří do skupin A.01.1, A.01.2, A.01.3, A.01.4, A.01.5 nebo „udržování půdy v dobrém zemědělském a environmentálním stavu“ skupiny A01.6 v rámci hospodářského území Evropské unie jako hlavní nebo vedlejší činnost. Z činností třídy 01.49 jsou zahrnuty pouze činnosti „chov polodomestikovaných či ostatních živých zvířat“ (s výjimkou chovu hmyzu) a „chov včel a výroba medu a včelího vosku“.

² Dobytčí jednotka (DJ) je standardní měřicí jednotka, umožňující sdružení různých kategorií hospodářských zvířat za účelem jejich srovnávání; koeficienty pro stanovení dobytčích jednotek pro jednotlivé kategorie hospodářských zvířat jsou uvedeny v příloze I nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1091.

- Podle definice EU se chmel řadí mezi plodiny pěstované na orné půdě. V České republice se podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, chmel resp. chmelnice vykazuje jako trvalá kultura stejně jako vinice, zahrady, sady a trvalé travní porosty.
- Podle definice EU se pěstitelské školky řadí mezi trvalé kultury. V rámci šetření o plochách osevů zemědělských plodin jsou školky zařazeny mezi plodiny pěstované na orné půdě.
- Podle metodiky Eurostatu se stromy a keře pěstované výhradně pro energetické účely započítají do zalesněných ploch (z toho rychle rostoucích dřevin) bez ohledu na to, na jaké půdě se pěstují. V České republice se tyto plochy zahrnují se do ostatních trvalých kultur (z toho rychle rostoucí dřeviny), tj. jsou součástí zemědělské půdy.

Druhá část publikace popisuje změny v našem zemědělství na základě srovnání výsledků Integrovaného šetření v zemědělství 2020 s výsledky šetření Agrocenzus 2000 přepočtenými pro stejné prahové hodnoty, regionální rozdíly zachycené na základě IŠZ 2020 a nově zpracovanou analýzu zemědělských subjektů v rozdělení do kvartilů. Kapitulu připravil kolektiv pracovníků Českého statistického úřadu.